

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Mataeologia Labadiana: Das ist; Wiederhohltes und vermehrtes Bedencken/ Was nach anweisung der Heil. Göttl. Schrifft und Gottseeligen Antiquität/ wie auch der gemeinen Evangelisch-Lutherischen/ ...

Nifanius, Christian

Bilefeldt, 1673

IV. Donatist. errorum enumerationem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35601

te, quod circa Romam in campis & montibus clam convenirent, qua de re ita Hieronymus in Chronico ad annum Domini CCCLVI. Donatus à quo Donatiani dicuntur, Carthagine pellitur. Quidam sectatores ejus etiam Montenses vocant, eo quod Ecclesiam Romæ primum in monte habere cœperunt. Donatistas quoque ipse intelligit, cum epistola CXXXIII. ad Marcellum ita scribit: Nuper quum Rhetici Augustodunensis Episcopi, qui quondam à Constantinopolitano Imperatore sub Sylvestro Episcopo, ob causam Montensium missus est Romam, commentarios in Canticum Canticorum perlegissem &c. Idem Hieronymus Dialogo adversus Luciferianos in fine eosdem Donatistas Campitas quoque appellat. Communiter etiam Circumcelliones fuerunt vocati, quod in agris cellas quosdam & tuguriola, veluti austeram Eremitarum vitam imitantes, haberent. De his aliisq; appellationibus prolixè differit D. Henrichius part. 2. hist. Eccl. & civil. cap. II pag. 61. seqq. Præterea jactabant Donatista se esse Catholicos. Sed ijs responsum à Judice apud Augustinum in collatione tertij diei, quod debeant laborare magis, ut re ipsa ostendant se esse Catholicos. Nam ita scribit Augustinus tract. V in epist. Johan p. 21. Tom. IX. Quomodo ergo gloriaris te esse Christianum? Nomen habes, & factum non habes. Si autem nomen secutum fuerit opus, dicat te quisquam paganum, tu factis ostende te Christianum. Nam si factis non ostendis te Christianum, omnes te Christianum vocent; quid tibi prodest nomen, ubi res non invenitur. Etiam Marcionite, Valentiniani, Ariani, Novatiani se Catholicos appellari volebant. Sed Catholicum est aliquid vel solo nomine, vel re ipsa. Quid nomen efficit, ubi res deficit. Nomina sine rebus sunt sonora mendacia. Quod plenius deduxi in ostensione Historico-Theologica, quod glor. Imperator Carolus M. in quæ plurimis fidei articulis formaliter non fuerit Papista. Tit. IX. §. 3. 4. pag. 641. seqq.

I V. Donatist. errorum enumerationem.

HI pro distincta locorum Theologicorum consideratione

tione fuerunt varij Circa locum. *I. de Scriptura Sacra*
pro fidei principio constituerunt simul traditiones, autori-
tatem Episcopalem, miracula, exauditiones ad sepulchra,
mortuorum visiones, teste Augustino contra epist. Perili-
ani. Tom. VII. nec non epist. CLXV. Tom. II. Hinc
Optatus Melevitanus in controversia de anabaptismo ad
nullum alium iudicem, quam ad Evangelium (scilicet scri-
pturam) provocat. Eubet ipsa Viri sanctissimi verba appo-
nere. Vos, ait, lib. V. contra Parmenianum (Donatistæ)
dicitis, licet, (iterare baptismum) Nos dicimus, non licet.
Inter licet vestrum, & non licet nostrum, natant & remi-
gant animæ populorum. Nem, vobis credat, nemo nobis:
Omnes contentiosi homines sumus. Quærendi sunt Iudices.
Si Christiani de utraq; parte dari non possunt, quia studis ve-
ritas impeditur, de foris quærendus est Iudex. Si Paganus,
non potest nosse Christiana secreta: Si Iudeus, inimicus est
Christiani baptismatis Ergo in terris de hac re nullum po-
terit reperiri iudicium. De cælo quærendus est Iudex. Sed
ut quid pulsamus ad cælum, quum habeamus hîc in Evange-
lio testamentum. Quia hoc loco rectè possunt terrena cæle-
stibus comparari. Tale est, quod qui vis hominum habens
numerosos filios, his quam diu Pater præsens est, ipse imperat
singulis, non est adhuc necessarium testamentum. Sic enim
Christus, quam diu præsens in terris fuit (quamvis nec modo
desit) pro tempore quicquid necessarium erat, Apostolis im-
peravit. Sed quomodo terrenus Pater cum se in consilio sen-
serit mortis timens, ne post mortem suam ruptâ pace litigent
fratres, adhibitis testibus voluntatem suam de pectore mori-
turo transfert in tabulas diu duraturas. Et si fuerit inter
fratres contentio nata, non itur ad tumultum, sed queritur
testamentum: & qui in tumulto quiescit tacitis de tabulis lo-
quitur vivus. Is, cuius est testamentum, in cælo est. Er-
go voluntas ejus, velut in testamento, sic in Evangelio, in-
quiratur. Confer meine bescheidentliche Beantwortung
der Haupt-Gründe / dadurch Lic. And. Fromm zur Röm-
misch Catholischen Kirchen zutreten / bewogen worden pag.
11. 4 115. 198. 210. 211.

2. de SS. Trinitatis mysterio minus orthodoxè senserunt,
teste

teste Augustino, cuius verba cap. LXIX. lib. de hæresibus hæc sunt: *Extant scripta ejus (Donati) ubi apparet, eum etiam non Catholicam de Trinitate habuisse sententiam; sed quamvis ejusdem substantiæ, minorem tamen Patre Filium, & minorem Filio putasse Spiritum Sanctum.* Addit tamen Augustinus: *Verum in hunc, quem de Trinitate habuit, ejus errorem Donatarum multitudo intenta non fuit: nec facile in eis quisquam, qui hoc illum sensisse novit, invenitur.*

3. De Ecclesia docuerunt, Catholicam Ecclesiam, quæ antea toto orbe fuerat dispersa, postea toto orbe periisse propter crimina Cæciliani Episcopi & remansisse in sola ea parte Africa, quæ Donato adhaerebat, ita refert Becanus tom. V. opusc. 5. quæst. I. concl. IV. num. 55. p. 1308. opp. Gregorius de Valentia lib. VI. Anal. cap. 3. p. 35. Cathari, ait, Donatistæ & Anabaptistæ commenti sunt, Ecclesiam ex iis tantum hominibus constare, qui gratia & charitate perfecti sunt, neq; ulla sint infecti peccati macula. Epitomator annalium Baronij pag 219. E. Donatistæ, inquit, ex traditoribus schismatici facti, hæretici evadunt, cum Novatianis rebaptizantes, & Ecclesiam asserentes esse non posse, ubi peccatum est. Si ergo tolerarunt mæchos & fraudatores, vel alio respectu id factum, vel sibi ipsis fuerunt contrarij. Calvinus lib. IV. instit. cap. I. sect. XIII fol. 253. b. *Fuerunt semper, qui falsa absolute sanctimonie persuasione imbuti, tanquam aerij quidam Demones jam facti essent, omnium hominum Consortium aspernarentur, in quibus humanum adhuc aliquid subesse cernerent. Tales olim erant Cathari (& qui ad eorum vesaniam accedebant) Donatistæ.* Alstedius in Chronol. p. 246. *Donatum cum doleret sibi Cæcilianum prelatum esse in Episcopatu Carthaginensi ab Ecclesia communionem sese secrevit, & postea schisma vertit in hæresin, docendo, eam demum Ecclesiam pro vera habendam esse, quæ omni macula & peccato careret.* Centuriatores Madeburgenses tradunt cent. IV. cap. V. *Donatistas Ecclesiam dixisse nullibi esse, quam in Africa, & quidem tantum esse in parte Donati: Et tempus Donati esse messem Ecclesiæ. Et de Africanis solum dictum esse: Erunt primi, qui erant novissimi deficiente alias toto terrarum orbe.* D. Pappus

pus in epit. p. 298. hæc refert de Donato: Statuebat Ecclesiam eam demum pro vera habendam & sequendam esse, quæ omni macula & peccato careret, & planè perfectam a deoq; Angelicam sanctitatem ab omnibus requirebat, quam etiam in suo illo cœtu esse falsò gloriatur.

4. De ministerio Ecclesiastico ejusdemq; usu & efficacia, contenderunt Verbum Dei revelatum non esse efficax ad fidem Divinam in hominum cordibus accendendam, nisi, in sola parte Donati. Virtutem baptismi à qualitate ministri suspenderunt, ut efficax ille esset, qui à pio, inutilis, qui à malo administraretur. Negarunt licere uti ministerio malorum in Ecclesia, & statuerunt ministerium malorum inutile & inefficax esse. Hos errores Donatistis adhibet articulus octavus Augustanæ Confessionis, cuius duæ sunt partes. Una ἡλιχὴ, altera ἀνιηλιχὴ, quæ damnat Donatistas & similes, qui primo negabant, licere uti ministerio malorum in Ecclesia: & consequenter secundo sentiebant, ministerium malorum inutile & inefficax esse. D. Haberkorn in disp. inaugur. th. 39. Tom. VIII disp. giff. Magnus error est, Donatistarum, Catharorum, Swenckfeldianorum, Anapabtarum &c. qui condendunt, Ecclesiam Catholicam non nisi sanctis & perfectis hominibus constare, adeoq; Ministerium Pastorum malorum inefficax esse dicunt, omnem efficaciam ministerij non à Dei ordinatione & institutione, sed à probitate τῶν οἰκονόμων suspendentes. Helvetica Confessio artic. XVIII. Execramur Donatistarum errorem, qui doctrinam & administrationem Sacramentorum vel efficacem, vel inefficacem, ex mala vel bona ministrorum vita estimant. Joh. Crocius comment. de August. Confess. Societate quæst. II. cap. LI p. 707. Negabant Donatistæ, licere uti ministerio malorum in Ecclesia, & sentiebant ministerium malorum inutile & inefficax esse.

5. De Baptismo putarunt rebaptizandos esse eos, qui extra communionem suam pabrizati essent. Rebaptizabant ergo Catholicos, si fortè ad ipsorum partes accessissent, quod baptismum, quem Catholici, & ipsorum

opinione, non missi divinitus, administrassent, non baptismum Christi, sed lotionem profanam esse crederent. *Alstedius* cit loc. *Donatus* vim sacramentorum suspendebat à dignitate personæ administrantis, & ideo baptizatos ab hæreticis, id est, Catholicis & Orthodoxis rebaptizabat. Communiter Donatistæ autoritatem *Cypriani* pro se allegabant; cujus tamen sententia à Donatistarum postea exortorum multum differebat. Quod *Augustinus* libro de unico Baptismo ostendit, Donatistas cum *Agrippino* & *Cypriano* componens: *Rebaptizare hæreticos, quod illi fecisse dicuntur tunc fuit humani erroris: rebaptizare autem Catholicos, quod adhuc isti faciunt, semper est Diabolice presumptionis.* Scilicet finxerunt Donatistæ (videntes quippe in reliquis orbis partibus non esse ullos, qui eis suffragentur) totam Ecclesiam defecisse, & in sola remansisse Africa penes Donatum ejusq; assecclas, quæ erat aperta hæresis, subruens articulum fidei nostræ: *Credo Ecclesiam Catholicam.* Unde & Catholicos ad se venientes rebaptisabant, ut est apud *Augustinum* hæresi. LXIX. Quale quid *Cypriano* nunquam in mentem venerat, qui neque de hæresi Donatistarum quidquam somniavit, & à schismate quocunque alienissimus tota vita fuit, quippe caritate plenissimus, uti eum *Augustinus* commendat. Quapropter etiam regnare cum Christo in æternum dicitur à *Vincentio*: qui idem Donatistas in sempiternum dicit arsueros esse cum Diabolo, *Commonitorij* cap. 11. Audiamus ipsum *Cyprianum*, ipsiusque mentem, quam suo ex cæterorum nomine expressit in epistola ad *Stephanum* LXXII. *Hæc ad conscientiam tuam, Frater charissime, & pro honore communi & pro simplici dilectione pertulimus: Credentes & tibi pro religionis tuæ & fidei veritate placere, quæ & religiosa pariter & vera sunt. Cæterum scimus, quosdam, quod semel imbiberunt, nolle deponere; nec propositum suum facile mutare; sed salvo inter collegas pacis & concordie vinculo, quedam propria, quæ a quod se semel sunt usurpata, retinere. Quæ in re nec nos vim cuiquam facimus, aut legem damus; quum habeat in Ecclesie administratione voluntatis suæ arbitrium liberum unusquisque præpositus ra-*

tionem actus sui Domino redditurus. Idem Cyprianus e-
pist. LXXIII sic ad Jubajanum: *Hæc tibi breviter pro no-
stra mediocritate rescripsimus, Frater charissime, nec præscri-
bentes, aut præjudicantes, quo minus unus quisq; Episcopo-
rum, quod putaverit, faciat, habens arbitrij sui liberam
facultatem. Nos, quantum in nobis est, propter hereticos
cum Collegis & Coëpiscopis nostris non contendimus; cum
quibus Divinam & Dominicam pacem tenemus.*

6. De communione sacra contenderunt, non posse bo-
nos cum malis unum templum ingredi, & ad unum alta-
re accedere, quin inde polluantur. Imo eò impietatis
processerunt ut, teste Optato Milevitano lib. II. & VI.
altaria frangere & Eucharistiã animalibus projicere non
reformidarint, apud D Henichium in hist. Eccl & civ.
p. 63. D. Kromayerus de statu Ecclesiarum sub cent. IV.
pag. 215. Donatistæ, qui & Circumcelliones & Circuitores
dicti nomen habent à duobus Donatis, Masculitano & Cala-
mensi, primum schismatici, postmodum heretici, & commu-
nionem sacramentorum malis commaculati bonos dixerunt.
Unde & ab Ecclesia secessionem fecerunt, reliquias ejusdem
apud se conservari prætendentes. Horum superbiam & hypocri-
sin una cum Swenckfeldianis Anabaptistæ hodie imitantur. Jo-
han. Crocius ad I. Tim. IV. 2. doctr. III. n. 1. pag. 160.
Donatistæ sanctitatem a deo profitebantur, ut Ecclesiam esse
negarent, ubi malorum communione boni macularentur.
Joh Hoornbeeck in summa contro. lib. CVX. pag. 761. Do-
natistarum olim vox erat, quod in Communionem Sacramenti
mali contaminarent bonos. Huic errori opponit S. Au-
gustinus dictum Cypriani ex epist. ejus LI. ad Maximum,
quod hic quoque legi dignum judicamus: *Etsi videntur,
inquit S. Martyr, in Ecclesia esse xizania, non tamen impe-
diri debet, aut fides aut charitas nostra, ut quoniam xizania
esse in Ecclesia cernimus, ipsi de Ecclesia recedamus. Nobis tan-
tummodo laborandum est, ut frumentum esse possimus, ut
cum cæperit frumentum Dominicis herreis condi, fructum pro
opere nostro & labore capiamus. Apostolus in epistola sua
dicit: In domo autem magna non solum vasa sunt aurea, &
argentea, sed lignea & fictilia, & quedam quidem honorata,
quedam vero inhonorata. Nos operam demus & quantum*
possu-

possimus, laboremus, ut vas aureum & argenteum simus. Cæterum fictilia vasa confringere Domino soli concessum est, cui & virga ferrea data est. Præcipua hæreseos capita recenset S. Augustinus Tom. VI. lib. de hæres. num. LXIX. ad suum sinceriter dilectissimum fratrem & Condiaconum, his verbis planè emphaticis: *Donatiani vel Donatistæ, qui primum propter Cæcilianum contra suam voluntatem ordinatum Ecclesiæ Carthagenensis Episcopum schisma fecerunt: obijcientes ei crimina, non probata, & maximè quod à Traditoribus Divinarum scripturarum fuerit ordinatus. Sed post causam cum eo dictam atque finitam, falsitatis rei deprehensi, pertinaci dissensione firmata, in hæresim schisma verterunt: tanquam Ecclesia Christi propter crimina Cæciliani, seu vera, seu quod magis Iudicibus apparuit, falsa, de toto terrarum orbe perierit, ubi futura promissa est, atq; in Africa Donati parte remanserit, in aliis terrarum partibus quasi contagione communionis extincta. Audent etiam rebaptizare Catholicos, ubi se amplius hereticos esse firmarunt, cum Ecclesiæ Catholice universe placuerit, nec in ipsis hereticis baptismum commune rescindere. Hujus hæresis principem accipimus fuisse Donatum, qui de Numidia veniens & contra Cæcilianum Christianam dividens plebem, adjunctis sibi ejusdem factionis Episcopis, Majorinum apud Carthaginem ordinavit Episcopum. Cui Majorino Donatus Episcopus alius in eadem divisione successit, qui eloquentia sua sic confirmavit hanc hæresim, ut multi existiment propter ipsum potius eos Donatistas vocari. Extant scripta ejus, ubi apparet eum etiam non Catholicam de Trinitate habuisse sententiam: sed quamvis ejusdem substantiæ, minorem tamen Patre Filium, & minorem Filio putasse Spiritum Sanctum. Verum in hunc quem de Trinitate habuit ejus errorem, Donatarum multitudo intenta non fuit, nec facile in eis quisquam, qui hoc illum sensisse noverit, invenitur. Isti heretici in urbe Roma Montenses vocantur, quibus hinc ex Africa solent Episcopum mittere: aut hinc illuc Aphri Episcoporum pergere, si fortè ibi eum ordinare placuisset. Ad hanc hæresim in Africa & illi pertinent, qui appellantur Circumcelliones, genus hominum agreste, & famosissime audaciæ,*

non solum in alios immania facinora perpetrando, sed nec sibi eadem insana feritate parcendo. Nam per mortes varias, maximè præcipitiorum & aquarum & ignium seipso necare consuerunt: & in istum furorem alios quos potuerint sexus utriusque seducere, aliquando ut occidantur ab alijs, mortem nisi fecerint comminantes. Veruntamen plerisque; Donatistarum displicent tales, nec eorum communione contaminari se putant, qui Christiano orbi terrarum dementes obijciunt ignotorum crimen Aphrorum. Multa & inter ipsos facta sunt schismata, & ab ijs se diversis cætib; alij atq; alij se separarunt, quorum separationem cætera grandis multitudo non sensit. Sed apud Carthaginem Maximianus contra Primianum ab ejusdem erroris centum fermè Episcopis ordinatus, & à reliquis trecentis decem cum eis duodecim qui ordinationi ejus etiam præsentia corporali inter fuerunt, atrocissima criminatione damnatus, compulit eos nosce etiam extra Ecclesiam dari posse baptismum Christi. Nam quosdam ex eis cum eis quos extra eorum Ecclesiam baptizaverant in suis honoribus sine ulla in quoquam repetitione baptismatis receperunt, nec eos ut corrigerent per publicas potestates agere destiterunt, nec eorum criminibus per sui Concilij sententiam vehementer exaggeratis communionem suam contaminare timuerunt. Ex quibus constat Donatistas ab Orthodoxis Ecclesiæ Doctoribus pro hæreticis fuisse habitos. Ita enim exsertè D. Henichius in Instit. Theolog. cap. XVI. quæst. XXI. de Donato: *Quin haut contentus schisma fecisse, etiam hæresin de Ecclesia toto orbe, præterquam in una parte Africæ extincta ei adjecit. Vnde & pro hæretico cum suis sectatoribus ab omnibus postea habitus est.* Optatus quidem Milevitanus Donatistas quodam in loco Fratres nominat, sed fratrum nomine utitur significatu generali, quod eodem cum Catholicis Baptismo tincti essent. Fratres appellat, sed non bonos, simplices mentes evertentes, innocentium animos occidentes, Deo maledicentes, fideles rebaptizantes ac schismaticos. Clarius id exponit S. Augustinus in Psalm. XXXII. Tom. VIII. Ergo Fratres ad hanc maximè exhortamur vos charitatem, non solum in vos ipsos, sed in eos etiam, qui foris sunt: Sive adhuc pagani, nondum creden-

res in Christo, siue divisi à nobis nobiscum caput confitentes,
& à corpore separati. Doleamus illos fratres tanquam fra-
tres nostros, vellint nolint, fratres nostri sunt. Tunc esse
desinent fratres nostri, si desierint dicere, pater noster. Fra-
tres ergo vocat generali significatione, qui foris sunt, à
corpore separati. Fratres qui periere. Si ergo perij, quo-
modo sum Frater tuus (inquit Donatista, cui resp. S. Au-
gustinus) ut dicatur mihi de te: Frater tuus mortuus erat &
revixit, perierat, & inventus est. Fratres dicit, qui non infirmi
tantum & carnaliter sapientes, sed & animales carnales: & cum
pro iisdem ut oretur, sic fideles obtestatur: Pro infirmis, pro
carnaliter sapientibus, pro carnalibus & animalibus, tamen
pro fratribus nostris eadem Sacramenta celebrantibus, & si
non nobiscum unum tamen, hortamur me dulas charitatis
vestrae, fundatis ad Deum preces pro ei. Equidem non des-
perandos dicit, dum adhuc in hac vita, vel in corpore sunt:
Sed quoad usque in Christi corpore non sunt, Spiritu S. desti-
tuti docet, fol 79. Tom. II. Isti, cum quibus agimus, vel
de quibus agimus, non sunt desperandi adhuc enim sunt in
corpore: Sed non querant Spiritum Sanctum, nisi in Christi
corpore, cujus habent foris Sacramentum, sed rem ipsam non
tenent intus, cujus est illud Sacramentum, & ideo sibi judi-
cium manducant & bibunt. Unus enim panis Sacramentum
est unitatis, quoniam sicut Apostolus dicit: Unus panis, u-
num corpus multi sumus. Proinde Ecclesia Catholica sola
corpus est Christi, cujus ille caput est, Salvator corporis sui.
Extra hoc corpus neminem vivificat Spiritus Sanctus, quia
sicut ipse dicit Apostolus: Charitas Dei effusa est in cordi-
bus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis.
Non est autem particeps Divinae charitatis, qui hostis est
unitatis. Non habent itaque Spiritum Sanctum, qui sunt
extra Ecclesiam, de illis quippe scriptum est; Qui seiplos
segregant animales, Spiritum non habentes. Sed nec il-
le eum percipit, qui fictus est in Ecclesia quoniam deinde
scriptum est: Sanctus enim Spiritus disciplinæ effugiet
fictum. Qui ergo vult habere Spiritum Sanctum caveat fo-
ris ab Ecclesia remanere, caveat in eam simulatè intrare.

V.